

FERNANDO SOR'UN GİTAR METODUNDAKİ PERSPEKTİFLE ANDRES SEGOVIA'NIN 20 ETÜTLÜK SEÇKİSİNİN ORJİNALLERİYLE KARŞILAŞTIRILMALI ANALİZİ¹

Sami Gürkan KÖVENÇ

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik ve Sahne Sanatları Yüksek Lisans Programı, g.kovenc@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1382-2567

C. Bülent ERGÜDEN

Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, bulenterguden@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5717-0620

Kövenç, Sami Gürkan ve C. Bülent Ergüden. "Fernando Sor'un Gitar Metodundaki Perspektifle Andres Segovia'nın 20 Etütlük Seçkisinin Orijinalleriyle Karşılaştırılmalı Analizi". idil, 97 (2022 Eylül): s. 1375-1390. doi: 10.7816/idil-11-97-10

ÖZ

Bu çalışmada klasik gitar repertuarında ve eğitiminde önemli bir yeri olan Fernando Sor'un etütlerinin orijinal hali ve gitarist Andres Segovia'nın 20 etütlük seçkisi olan edisyonu Sor'un metodundaki perspektifi ile karşılaştırılmalı olarak analiz edildi. Segovia'nın 20 etütlük seçkisi uzun yıllar müzik eğitiminde önde gelen kaynaklardan biri olmuştur. Ancak Fernando Sor'un etütlerinin orijinallerine bakıldığında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar Sor'un Klasik dönem bakış açısıyla, Segovia'nın Romantik dolayısıyla öznel bakış açısından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada Sor'un '*Methode pour la Guitare*' başlıklı metodunda anlattığı müzikal ve teknik bakış açısı perspektifi, Segovia'nın Romantik dönem stili ile karşılaştırılarak etütler üzerindeki önemli farklılıklar tespit edildi. Segovia'nın seçkisi olan etütler içinden 5, 10 ve 17 numaralı etütler karşılaştırılmalı olarak analiz edildi ve önemli farklılıklar bulundu. Ayrıca Segovia'nın 20 etütlük seçkisi dışındaki 101 etüdün profesyonel gitaristler tarafından yapılan kayıtları araştırılmış, bunlar içinden seçilen 40 önemli gitaristin kayıtları istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Bu analizde Segovia'nın seçkisi ve dışında kalan Sor etütleri içinden kayıtlarda en çok çalınma oranları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fernando Sor, Andres Segovia, etüt, metot, klasik gitar

Makale Bilgisi:

Geliş: 7 Mayıs 2022

Düzeltilme: 10 Haziran 2022

Kabul: 2 Temmuz 2022

© 2022 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

¹Bu makale, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı Müzik ve Sahne Sanatları Yüksek Lisans Programında, ikinci yazarın danışmanlığında, birinci yazarın Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Fernando Sor'un gitar için yazdığı etütler gitar eğitiminde en çok çalınan eserlerdendir. Ayrıca bu etütler konser repertuarında da kullanılmaktadır. Andres Segovia'nın 20 etütlük seçkisi uzun yıllardır müzik eğitiminde önde gelen kaynak olmuştur. Ancak Fernando Sor'un etütlerinin orijinallerine bakıldığında bazı önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Ayrıca çok sayıda bu seçki dışındaki önemli etütleri bulunmaktadır. 20. yüzyıla gelene kadar genelde gitarist besteciler gitar için eserler bestelemiştir. Bu gitaristler hem performans hem bestecilik hem de gitar için eğitim amaçlı etütler yazmaktaydılar. Fernando Sor da bir gitar metodu ve çok sayıda etüt yazdı. Sor'un dönemi için önemi sadece gitarist besteci değil, orkestral ve koral eserler yazacak nitelikte olmasıydı. Çok sayıda senfoni, kuartet, şarkı, bale müziği gibi eserler yazmıştır. Bu niteliği etütlerine de yansıdığı için etütlerin önemi daha da artar. Fernando Sor metodunda (*Methode pour la Guitare*) eserlerinin nasıl çalınması gerektiğini ayrıntılı olarak anlatmıştır. Bu çalışmada Sor'un metodunda anlatılan perspektifle etütlere yeni bir yaklaşım getirilecektir. Segovia seçkisindeki orijinal notalardan farklılıklar ve bu 20 etütlük seçki dışındaki etütlerin klasik gitaristler tarafından kayıtlarda çalınma oranı araştırılacak ve analiz edilecektir.

Bu çalışmada Fernando Sor'un yazdığı gitar etütleri ve gitarist Andres Segovia'nın seçkisi, Sor'un metodundaki perspektifle kıyaslanarak araştırılacaktır. Araştırmanın problem cümlesi şöyledir: Andres Segovia'nın seçkisi olan '*Fernando Sor'un 20 etüdü*' edisyonunun, Sor'un metodundaki performans mantığı ile karşılaştırıldığında teknik ve stilistik sorunları nelerdir? Alt problem olarak ise Segovia'nın seçmediği etütlerin profesyonel gitaristler tarafından yapılan kayıtlardaki tercihlerin ne olduğu araştırılacaktır. Böylece konuya daha bütüncül bakma imkânı oluşacaktır.

Fernando Sor'un müzik stili, kendi metodu ve o dönem yazılmış diğer kaynaklar tarama metodu ile araştırılmış ve tespit edilmiştir. Sor ve Segovia'nın seçkisi olan etütler, Sor'un metodunda yazılan performans teknikleri ölçüt alınarak karşılaştırılmalı analiz yöntemi ile kıyaslanacaktır. Araştırmanın evreni olarak Andres Segovia'nın 20 etütlük seçkisi ve içinden Fernando Sor'un opus 6, opus 29, opus 31 ve opus 35 numaralı etütleri seçilmiş ve kıyaslanarak analiz edilecektir. Bu çalışmada Fernando Sor etütlerinin edisyonu orijinal şekilde basılan Brian Jeffery'nin '*The Complete Studies, Lessons, and Exercises for Guitar*' başlıklı 2008 yılı yeni edisyonu kaynak alınmıştır. Andres Segovia'nın 20 etütlük seçkisi ise '*Twenty Studies for the Guitar*' başlığı ile 'Eduardo B. Marks Music Company'de basılmış olan edisyonundan kaynak olarak alınmıştır. Ayrıca Sor etütlerin kayıtları tarama metodu ile araştırılacak ve bu kayıtlar istatistik yöntemle değerlendirilecektir.

Fernando Sor'un Müzik Stili

Fernando Sor (1778-1813) Barselona'da doğmuştur. Ancak yaşamının ilk 35 yılı İspanya'nın diğer bölgelerinde de yaşayarak geçirmiştir. Bu süreç içinde ciddi bir müzikal eğitim görmüş, çok sayıda opera, yaylı çalgılar kuarteti, bale müziği ve şarkı bestelemiştir (Jeffery, 2020: 1). Bu durum onun klasik gitara orkestral bir mantıkla yaklaşmasını sağlamıştır. Sor, 1813'te İspanya'yı terk edip Paris'e yerleşmiştir. 1815-23 yılları arası Londra'da ve 1823-24 yılları arasında Rusya'da yaşamıştır. Ardından da 1827-28'de tekrar Paris'te bulunmuştur (Summerfield, 2002: 277-279). Sor'dan önce Barok gitar hakimiyetini sürdürmekteydi. Barok gitar çift telli, ritmik karakterde daha çok eşlik çalgısı niteliğindediydi. Altı tek telli Romantik gitara geçilmesiyle birlikte Klasik ve Romantik stilde beste yapılması imkânı doğmuştur. Müzikolog Graham Wade '*A Concise History of the Classical Guitar*' adlı kitabında altı tek telli klasik gitarın beş çift telli Barok gitarın altere edilmiş bir şekli olmadığını belirtir (Wade, 2001: 61). Bu yeni gitarın günümüzdeki modern gitarın başlangıcı olduğu düşünülebilir. Sor, gitarı Federico Moretti'den etkilenecek çalmaya başlamıştır. Metodunda bu konuda şunları söyler: 'Onun çalışını dinlediğimde bas hattıyla birlikte armoniyi fark etmem onun değerini gösterdi' (Sor, 2003: 6). Sor, gitar için mükemmel çok partili yazma sanatını gerçekleştiren ilk kompozitör olmuştur (Tyler ve Sparks, 2002: 235). Altı tek telli Romantik gitar ve Moretti ile tanışması sonrası ona bu çalgıda homofonik müzik yapma perspektifi kazandırmıştır. Sor'un besteleri başlangıç seviyesindeki kolay parçalardan üst düzey virtüöze isteyen sanatsal konserlerine kadar geniş bir alanı kapsar. Resital repertuarı varyasyonlar, fanteziler, sonatlar ve etütlerdir (Wade, 2001: 78). Düşünce olarak Moretti'den aldığı gitarın sadece akorlarla değil partiler halinde polifonik olarak çalınması anlayışını aynı zamanda Haydn ve Mozart sitillerinde uygulamıştır (Jeffery, 2001).

Sor'un gitarda genel kompozisyon stili şu şekildedir:

1. Melodik anlayışı: Çağdaşı Schubert gibi eski melodileri geliştirmekten ziyade yeni melodiler

keşfetmektir. Temel melodi anlayışı motife dayanır. Motifler ritmik ya da melodik karakterde olabilir (Sasser, 1960: 110).

2. Gitara orkestral yaklaşım
3. En çok kullandığı tempo işareti *andante* ve *andantino*'dur (Sasser, 1960: 130).
4. Homofonik stil (Genelde bas, melodi ve eşlik şeklinde)
5. Akora yabancı seslerin kullanımı (*apojatür*, gecikme, *anticipation* gibi)
6. Dominant-Tonik ilişkilerinin yoğun kullanımı
7. Gitar performansına didaktik (eğitimsel) yaklaşım

Fernando Sor'un Metodundaki Performans Anlayışı

Sor'un '*Methode pour la Guitarre*' başlıklı metodu ilk olarak 1830'da Paris'te basılmıştır. Bu metotta armoni, gitar tekniği, sonorite, kompozisyon gibi alanlardan bakarak yeni bir anlayış geliştirilmiştir. Sor metodunda gitar için yazılmış egzersizlerin, yazılı açıklamalardan daha fazla olmasını hiçbir zaman düşünmediğini belirtir (Sor, 2003: 45). Bu metotta sadece teknik değil müzikal olarak da neler yapılması gerektiği açıkça anlatılır. Kendi gitar müziğinin tüm temel prensiplerini bu metotta yazdığını belirtir (Sor, 2003: 46). Müzikal olarak yeni iki anlayışın ortaya çıkması Sor'un eserlerini anlamak açısından çok önemlidir. Bu iki yaklaşım şunlardır:

1. Klasik gitara küçük bir orkestral olarak yaklaşım. Metotta gitarda arp, korno, trompet, obua ve flüt taklitleri anlatılmıştır. Gitar melodi çalabilen polifonik bir çalgıdır ve çok sayıda renk özelliğine sahiptir. Sor, küçük bir orkestra anlayışında illüzyon kavramını da kullanır.

2. Armonik sisteme üçlü ve altılı aralıklarla yeni bir yaklaşım. Üçlü ve altılılara teknik olarak yaklaşımın ötesinde müzikal olarak nasıl yaklaşılabileceği de teorik olarak anlatılmıştır. Üçlü ve altılılar akorun majör ve minör olmasını belirleyen aralıklardır. Bu aralıklarla yeni bir armonik sistem anlayışı geliştirilmiştir. Gitarın akort sistemi yukardan aşağıya dörtlü-dörtlü-dörtlü-üçlü-dörtlü aralıkları içerir. Sor, metodunda bu aralıkları göz önünde bulundurarak üçlü ve altılıların paralel bir mantıkla nasıl çalınması gerektiğini ayrıntılı bir şekilde göstermektedir.

Altı Tek Telli Romantik Gitarın Çalım Teknikleri

Gitarın çalma pozisyonu gitaristin performansını ve dolayısıyla çıkacak olan müzikaliteyi doğrudan etkiler. Bu çalışmada Fernando Sor'un performans anlayışını anlamak için özellikle üç konu önemlidir:

1. Gitarın hacmi küçük olduğu için sağ kol tellere yatay bir paralellik içindedir. Bu durumda tırnakla çalmak uygun olmaz. Tırnaksız çalım tırnaklı çalım göre daha yumuşak bir ses oluşturur. Dionisio Aguado gitarı tırnakla çalmasına rağmen Fernando Sor'u dinledikten sonra öz eleştiri yapmış ve "Gitarı tekrar başlasaydım tırnaksız çalardım." demiştir (Sor, 2003: 17).

2. Sağ kolun yatay olması *apoyando* (yaslayarak) vuruşların çalınmasını neredeyse imkânsız hale getirir. Fernando Sor'un eserleri otantik performans olarak *tirando* (çekerek) çalınması gerekir.

3. Romantik gitarı çalarken sağ elin küçük parmağı, bazen buna ilave olarak yüzük parmağı ön tahtanın üzerinde, köprü ile orta deliğin (gülün) tam ortasında olmalıdır. Bu pozisyon gitariste denge sağlar (Tyler, Sparks, 2002: 260). Bu pozisyonda sağ elde 'a' parmağı (sağ el yüzük parmağı) zorunlu olmayan durumlar haricinde kullanılmaz. Sor'un etütlerinde sağ el parmakları bu durumu göz önünde bulundurarak düzenlenmelidir.

Andres Segovia'nın Romantik Gitar Performans Anlayışındaki Özellikler

1. Sol ayakta ayaklık kullanılması
2. Sağ elde tırnak kullanımı
3. Sağ elin küçük parmağının gitara dayanmaması
4. Sağ elde yüzük parmağı kullanımının arttırılması
5. *Apoyando* (sağ elde arka tele yaslayarak) vuruşların kullanılması
6. *Legato* ve *portamento* tekniklerinin yoğun kullanımı
7. Gitar performansına duyguları merkez alan öznel yaklaşım

Fernando Sor'un Etütlerine Genel Bir Bakış

1. Opus 6, 20 etüt

Enerjinin yüksek olduğu genelde yaratıcı içeren etütlerdir. Bu etütler 1815-17 yılları arasında yazılmıştır (Jeffery, 2013: V). Bu etütler farklı teknikleri içeren aynı zamanda üst düzey müzikaliteye sahip eserlerdir.

2. Opus 29, 12 etüt

Bu etütler 1827 yılında basılmıştır. Sor bu yeni etütlerde bir öncekine göre gelişim gerçekleştirmiştir.

3. Opus 31, 24 egzersiz

Bu egzersizler 1828 yılında yazılmıştır. İlk iki grup etütten farklı olarak çok basittirler. Ancak müzikalitelere ve zarafetleri yine üst düzeydedir.

4. Opus 60, 25 etüt

1837 yılında *'the Introduction to the Study of the Guitar'* başlığıyla Paris'te basılmıştır. Gitara yeni başlayanlar için yazılmış bu etütler üst düzey müzikalite içerirler.

Ayrıca Sor'un metodunun sonunda 7 adet etüt bulunmaktadır.

Andres Segovia 1945 yılında basılan Sor'un 20 etütlük seçkisinin ön sözünde bu etütlerin önemi hakkında şunları söyler: 'Bu etütler birçok ustanın gelişiminde etkili olmuştur. Etütler enstrümanın tekniğinde giderek gelişim sağlamakta, doğru balansı vermekte ve natürel müzikal güzelliği oluşturmaktadır. Bu etütler Chopin'in etütleri gibi önem arz eder, ancak maalesef gitar diğer çalgılar kadar dinlenilmemektedir. Bu etütler öğrencilerin sadece teknik olarak gelişmelerini değil, müzikal olarak ustalaşmalarını da sağlamaktadır (Segovia, 1945: 2).

Andres Segovia'nın Fernando Sor'un Etütleri Seçkindeki Tercihler

Segovia'nın seçkisi şu şekildedir:

Tablo 1.

Andres Segovia Seçkisi	Fernando Sor Etütler	
Andres Segovia Study No.1	Opus 6, No.8	Polifonik çalma ve Partileri ayırıştırma için
Andres Segovia Study No.2	Opus 35, No.13	Alberti bas eşliğinde melodi çalmak, üç partinin ayrışması ve sağ el dengesi için
Andres Segovia Study No.3	Opus 6, No.2	Melodi ve çift sesli eşlikler için
Andres Segovia Study No.4	Opus 6, No.1	Baş parmakla melodi çalmak ve çift sesli eşlikler için
Andres Segovia Study No.5	Opus 35, No.22	Bas, eşlik, melodi ve eşlik partilerinin dengesi ve sol elde blok akor geçişleri için (Minör tonda)
Andres Segovia Study No.6	Opus 35, No.17	Bas, eşlik, melodi ve eşlik partilerinin dengesi ve sol elde blok akor geçişleri için (Majör tonda)
Andres Segovia Study No.7	Opus 31, No.21	Üçlü ve altılı gamlar için
Andres Segovia Study No.8	Opus 31, No.16	Basla melodi çalarken üçlüler ile eşlik ve sol elde parmak açma için
Andres Segovia Study No.9	Opus 31, No.20	Blok akor geçişleri ve <i>staccatolarla</i> çalmak için
Andres Segovia Study No.10	Opus 31, No.19	Tekrar eden notalar ve sağ el baş parmağının teller üzerindeki hareketi için
Andres Segovia Study No.11	Opus 6, No.3	<i>Legato</i> tekniği ve <i>staccatolar</i> için
Andres Segovia Study No.12	Opus 6, No.6	Üçlülerle gamlar için
Andres Segovia Study No.13	Opus 6, No.9	Altılılarla gamlar için
Andres Segovia Study No.14	Opus 6, No.12	Melodi, üçlüler ile hareket eden eşlikler, eşlik partisi ile üçlüler ile melodi çalma ve <i>legato</i> tekniği için
Andres Segovia Study No.15	Opus 35, No.16	<i>Staccatolarla</i> üçlü ve altılılarla melodi çalmak ve çarpmalar için
Andres Segovia Study No.16	Opus 29, No.23	Blok akor geçişleri, bare tekniği ve sağ el baş parmağının teller üzerindeki hareketi için
Andres Segovia Study No.17	Opus 6, No.11	Arpej, Bas, eşlik, melodi ve eşlik partilerinin dengesi ve sol elde blok akor geçişleri için

Andres Segovia Study No.18	Opus 29, No.22	Gitarda az çalınan bemollü tonda akor geçişleri, polifonik çalma, üçlü ve altılılarla melodi çalmak için
Andres Segovia Study No.19	Opus 29, No.13	Bemollü tonda akor geçişleri, arpej, bare ve sol elde parmak açmak için
Andres Segovia Study No.20	Opus 29, No.17	Gam, <i>staccato</i> , <i>legato</i> ve aynı anda kompleks teknikleri çalabilmek için

Bütün etütlerin teknikten önce müzikalite için olduğu açıktır. Bu etütleri çalanlara armoni, homofoni, akora yabancı sesler, modülasyon gibi temel müzikal öğeler kompozisyonel bir mantıkla verilir. Görüldüğü gibi Opus 6'dan 8 tane, Opus 29'dan 4 tane, Opus 31'den 4 tane, Opus 35'ten 4 tane etüt seçilmiştir.

Andres Segovia' nın Edisyonundaki Tempo İşaretlerinin Orijinali ile Karşılaştırılması

Tablo 2.

	Segovia	Sor
Etüt 1	Lento	Andantino
Etüt 2	Allegretto	Andante
Etüt 3	Allegretto	Andante Allegro
Etüt 4	Allegretto	Allegro Moderato
Etüt 5	Moderato	Allegretto
Etüt 6	Allegro grazioso	Moderato
Etüt 7	Moderato	Andantino cantabile
Etüt 8	Lento	Moderato
Etüt 9	Tranquillo	Andante allegro
Etüt 10	Molto moderato	Andante
Etüt 11	Allegro moderato	Tempo işareti bulunmamaktadır
Etüt 12	Allegro	Allegro
Etüt 13	Con calma	Andante Allegro
Etüt 14	Andante	Andante
Etüt 15	Allegretto grazioso	Moderato
Etüt 16	Allegretto	Tempo işareti bulunmamaktadır
Etüt 17	Movido	Allegro moderato
Etüt 18	Andante espressivo	Andantino
Etüt 19	Lento	Andante lento
Etüt 20	Moderato	Allegro moderato

Tabloda görüldüğü gibi Segovia sadece iki etütte orijinal tempo ibarelerine sadık kalmıştır. 18 etütte kendi öznel tempo ibarelerini kullanmıştır. Bu durum Segovia'nın müziğe Romantik bakış açısıyla yaklaşmasının sonucu olduğu açıktır.

Andres Segovia'nın Edisyonunda Seçilen Tonaliteler

Tablo 3.

Etüt 1	Do majör
Etüt 2	Do majör
Etüt 3	La majör
Etüt 4	Re majör
Etüt 5	Si minör
Etüt 6	Re majör
Etüt 7	Fa majör
Etüt 8	Re minör
Etüt 9	La minör
Etüt 10	La majör
Etüt 11	Mi majör

Etüt 12	La majör
Etüt13	Re minör
Etüt 14	La majör
Etüt 15	Re minör
Etüt 16	Sol majör
Etüt 17	Mi minör
Etüt 18	Mi bemol majör
Etüt 19	Si bemol majör
Etüt 20	Do majör

Majör Tonda Yazılmış Etütler

Tablo 4.

La majör	4
Do majör	3
Re majör	2
Fa majör	1
Mi majör	1
Sol majör	1
Mi bemol majör	1
Si bemol majör	1

Minör Tonda Yazılmış Etütler

Tablo 5.

Re minör	3
Si minör	1
La minör	1
Mi minör	1

Yukarda görüldüğü gibi Segovia'nın seçkisinde tonalite farklılıklarına önem gösterilmiştir. 12 farklı tonda seçki yapılmıştır. Ayrıca gitarda az kullanılan bemollü tonlardan altı etüt seçilmiştir. Sor genelde farklı tonalitelerde etüt yazmaya dikkat etmiştir.

Sor Opus 35, No.22 / Segovia Etüt 5

Bu etüt gitarda az kullanılan si minör tondadır. Klasik dönemin homofonik anlayışı net olarak yansıtılmaktadır. Fernando Sor kendi nota yazısındaki stilistik olan melodi, eşlik, bas şeklindeki üç partili anlayışını notaya yansıtmıştır. Sor tempo olarak Allegretto ibaresini kullanırken, Moderato olarak değişim yapmıştır.

Eser form olarak şu şekildedir:

Tablo 6.

A bölümü	1-16. ölçüler arası	Genelde dominant-tonik ilişkilerini barındırır.
A' bölümü	17-24. ölçüler arası	A bölümünün biraz açılımı gibidir. Melodi üçlü aralıkla yükselmiştir.
B bölümü	25-32. ölçüler arası	Birinci bölümün sakin karakterine kontrast olarak bu bölüm bir açılım içerir. Suni dominant ilişkilerinin ardından <i>napoliten</i> altılı akor bölüm sonunda dominantta karar kılar.
A Bölümü	33-40. ölçüler arası	A bölümünün hemen hemen aynısı olan bu bölüm 40. ölçüde bir köprüyle finale bağlanır.
Final bölümü	41-48. ölçüler arası	Melodik hattı melodik minör olan bu bölüm dominant tonik ilişkileri ile açılıp si minörde karara ulaşır.

Bu etüdün içinde birçok bölümün olması Sor'un gitarda küçük bir orkestra modeli ile besteleme anlayışının sonucu olarak gitaristin renk kullanımına imkân sağlar.

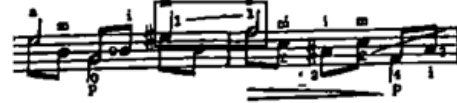
Duateler

Sağ el: Fernando Sor'un kullandığı Romantik gitarda küçük parmak gitara yaslandığı için a parmağı zorunlu kalınmadıkça kullanılmaz. Bundan dolayı melodilerin m parmağı ile çalınması gerekir. Segovia ise kullandığı Modern gitarda sağ el tamamen havada olduğu için böyle bir gereksinim duymamıştır. İçinde bulunduğu Tarrega ekolü ise zayıf olan a parmağını diğerleri ile eşitlemeye çalışır. Segovia bu etütte bazı melodi notalarının a parmağı ile çalınmasını istemiştir. Bu notalar a parmağı ile çalındığında *apoyando* olarak daha rahat çalınır. Segovia'nın stilineki *apoyando*'ların özellikle melodilerde sıkça kullanılması bu etütteki melodi için de geçerlidir.

Sol el: 8. ölçüde Fernando Sor küçük bare tercih ederken, Segovia ise bir önceki ölçüdeki mi diyez notasını daha rahat bağlamak amacı ile bare kullanmamıştır.

Nota 1: Sor 7. ve 8. ölçü

Nota 2: Segovia 7. ve 8. ölçü

16. ölçüde melodi olan ve 4. parmakla çalınan si notasından gelen eşlik si notasını Sor aynı parmakla çalarken, Segovia bu notanın melodi ile karışmaması için boş telde çalmayı tercih etmiştir.

Nota 3: Sor 16. ölçü

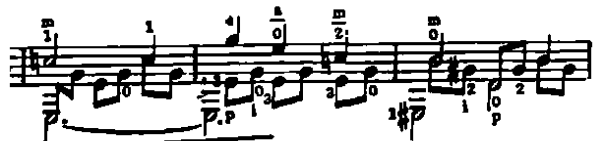

Nota 4: Segovia 16. Ölçü

29. ölçüdeki *napoliten* altılı akorunda Segovia 4. teldeki mi notasını natürel olmayan bir şekilde 3. parmakla yazmıştır. Sor'da ise daha natürel bir şekilde bu notayı 2. parmakla göstermiştir. Segovia'nın bu seçiminin bir sonraki akora daha rahat bir geçiş için olduğu açıktır.

Nota 5: Sor 29, 30, 31. ölçü

Nota 6: Segovia 29, 30, 31. ölçü

Dinamikler:

Sor: Opus 35 No. 22 numaralı etüdünde hiçbir dinamik ifadesi belirtmemiştir. Segovia: 3 adet *piano*, 1 adet *pianissimo*, 6 adet *crescendo*, 4 adet *decrescendo*, 1 adet *poco ritardando* kullanmıştır.

Tablo 7.

Andres Segovia	
Crescendo	6
Decrescendo	4
Piano	1
Pianissimo	1
Poco ritardando	1

Segovia görüldüğü gibi hiç *forte* ibaresi kullanmamış, genelde eseri *piano* ve yumuşak bir karakterde istediğini yansıtmıştır.

Sor Opus 31, No.19 / Segovia Etüt 10

La majör tondadır. Genel olarak tekrar eden ve trampet vuruşunu andıran beş ses ve arkasından gelen bir akor ve bas şeklindedir.

Nota 7: Sor 1-2. ölçü

Fernando Sor dört yıl askeri okulda eğitim görmüştür (Jeffery, 2020: 4). Askeri müzik, bu etütte olduğu gibi birçok eserine yansımıştır. En tanınmışlarından biri Malbroug Lordu'nun savaşa gidişini anlatan 'Introduction and Variations on the Air "Malbroug" op. 28' başlıklı eserdir. Sor, etüdün başında p-i-p-i-p olarak çalınan tekrar eden notalardan sonra baş parmağın üst telleri doğru bir şekilde bulabilmesi için bu etüdü yazdığını belirtir (Jeffery, 2013: 50). Etüt sekiz ölçümlük cümlelerden oluşan bölümlerden oluşur. Sıklıkla kromatik ses kullanılmıştır. Bölümlerin çokluğu Sor'un metodunda belirttiği gitara orkestral yaklaşım stiline çok uygun bir karakter oluşturur. Yani, etüdü çalarken birçok renk kullanılması stil gereğidir. Etüdün sonunda 48-52. ölçüler arasında bir *coda* (final) bölümü bulunmaktadır. Eserin başında Sor tempo işareti olarak *andante* ibaresi kullanırken, Segovia *molto moderato* ibaresini kullanmıştır. Yani Segovia etüdü Sor'a göre biraz daha hızlı düşünmüştür. Segovia etüdün başına *con gracia* ibaresini koymuş, eserin zarif ve incelikli çalınmasını istemiştir.

Duateler

Tekrar eden mi notalarını Segovia sağ elde a-i-m-i-m olarak belirtmiştir. Bu durumda Sor'un yukarıda bahsedilen bu notaların p-i-p-i-p olarak çalınmasının gerektiği, etüdün amacı olan baş parmağın teller üzerindeki kontrollü yaklaşımından tamamen uzaklaşmıştır. Ayrıca Sor'un stiline gerekmedikçe kullanılmayan a parmağı da kullanılmıştır. Sor, tekrar eden mi notalarını 2. telde kapalı olarak alırken, Segovia birinci telde açık tel olarak kullanmıştır. Diğer bir farklılık ise Segovia'nın tekrar eden notalarının altına *staccato* işareti koymasıdır. Sor'da böyle bir durum söz konusu değildir.

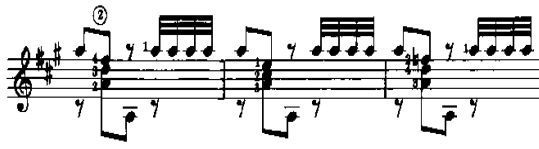

Nota 8: Sor 1-2. ölçü

Nota 9: Segovia 1-2. ölçü

Dokuzuncu ölçüdeki la majör akorundaki melodi sesini Sor ikinci telde tercih ederken, Segovia ikinci perdede bare yaparak birinci telde tercih etmiştir. Devamındaki la majör akorda da benzer bir durum söz konusudur bu durum ardından gelecek re minör akorunun kontrastını sağlamak için farklı bir yaklaşım olabilir. Romantik gitarcılar renk farklılıklarını tel değiştirerek de kullanmışlardır.

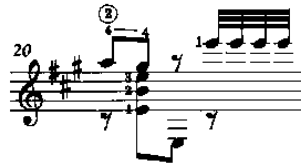

Nota 10: Sor 9-10-11. ölçü

Nota 11: Segovia 9-10-11. ölçü

Yirminci ölçüdeki dört sesli akorda mi notası Sor'da üçüncü telde üçüncü parmakla gösterilirken, Segovia boş birinci tel mi olarak tercih etmiştir. Açık teldeki mi notasının tınlamasının daha çok olacağı için melodideki sol diyezın önüne geçme ihtimali büyüktür.

Nota 12: Sor 20. ölçü

Nota 13: Segovia 20. Ölçü

Nota Farklılıkları

17. ölçüde bas notası Fernando Sor'da altıncı tel mi notasıdır. Segovia'da ise altıncı teldeki sol diyez notası bulunmaktadır.

Nota 14: Sor 17. ölçü

Nota 15: Segovia 17. ölçü

Dinamikler

Fernando Sor opus 31, no.19 numaralı etüdünde hiçbir dinamik ifadesi belirtmemiştir. Andres Segovia 12 adet *crescendo*, 7 adet *piano*, 4 adet *decrescendo*, 1 adet *mezzo forte*, 1 adet *subito forte* kullanmıştır.

Tablo 8.

Andres Segovia	
Crescendo	12
Piano	7
Decrescendo	4
Mezzo forte	1

Subito forte

1

Sor Opus 6, No. 11 / Segovia 17

Sor, mi minör tonda olan bu etütte tempo işareti olarak *allegro moderato* (hızlıdan biraz yavaş) ibaresini kullanmıştır. Segovia ise hareketli hızlı çal anlamındaki *movido*'yu tercih etmiştir. Bu etüt Sor'un etütleri içinde en çok bilinen, çalınanlardanır. Birçok teknik ve müzikal çalışmayı içerir. Düz çalındığında arpej etüdü olarak düşünülebilir. Ancak müzikal olarak melodi, eşlik ve bas dengesi asıldır. *Alberti bas* eşliğinde melodi çalınması gerekmektedir.

Nota 16: Sor 1-2. ölçü

Klasik dönem eseri olan etüt dönem stiline uygun olarak genelde dominant-tonik ilişkileri ile gelişim yapar. Ayrıca başta apojatür olmak üzere öncül notalar, geçiş notası, gecikme notası gibi birçok akora yabancı süsleme notasını içerir. Özellikle gitaristin bu yabancı seslerin geriliminden sonra çözülümündeki ustalığı geliştirilir.

Nota 17: Sor 27. ölçü

Melodi notalarının uzun süre sağ elde tek parmakla çalınarak (a ya da m) şarkı söylenmesi oldukça zordur. Etüdün uzunluğu göz önüne alındığında geliştirici amaçlardan birinin de bu olduğu görülmektedir.

Etüt üç bölümden oluşmaktadır:

Tablo 9.

1.bölüm	1. ölçü-29. ölçünün ilk notası	mi minör tondadır
2.bölüm	29. ölçünün ikinci notası-57. ölçünün ilk notası	sol majör ve mi minör karışımıdır
3.bölüm	57. ölçünün ikinci notası-87. ölçü	mi majör tonundadır

Duateler

Segovia sağ elde melodiye bütün etüt boyunca a parmağı ile çalınmasını istemiştir. Bu durum Tarrega ekolünün sağ el arpejlere bilinen yaklaşımıdır. Sor'un genel sağ el stili açısından melodilerin m ile çalınması daha uygun olacaktır. Bu durumda baş parmakla çalınan bas notasından sonraki eşlik notasının da baş parmakla çalınması gerekir. A parmağının diğerlerinden daha yavaş olduğu düşünülürse Sor'un parmaklarıyla etüdün daha hızlı çalınabileceği açıktır. Bir diğer farklılık da Segovia'nın stiline melodiler *apoyando* (bir arka tele yaslayarak) çalınırken, Sor'un stiline ise *tirando* (çekerek) çalınmasıdır. Sor notada sol el duateleri belirtmezken, Segovia ayrıntılı olarak göstermiştir. Romantik stile uygun olarak daha yumuşak ve *vibratoları* çalabilmek için birinci telde çalınabilecek melodileri zaman zaman ikinci telde tercih etmiştir. Ayrıca Segovia'nın stiline telleri renk olarak kullanma anlayışına da uygundur.

Nota 18: Segovia 29-30. ölçü

Nota Farklılıkları

5.ölçüdeki iki bas notası Sor'da fa diyez olarak gösterilmiştir.

Nota 19: Sor 6. ölçü

Segovia ise basları mi ve do olarak değiştirmiştir

Nota 20: Segovia 6. Ölçü

69. ölçüdeki eşlikte bulunan beşinci nota Sor'da la notası iken Segovia'da mi notasıdır. Büyük bir ihtimalle basım hatası bulunmaktadır.

Nota 21: Sor 69. ölçü

Nota 22: Segovia 69. Ölçü

Dinamikler

Fernando Sor opus 6, no.11 numaralı etüdünde dinamik kullanmamıştır.

Andres Segovia 14 adet *crescendo*, 11 adet *decrescendo*, 4 adet *piano*, kullanmıştır.

Tablo 10.

Andres Segovia	
Crescendo	14
Decrescendo	11
Piano	4

Fernando Sor'un, Segovia 20 Etütlük Seçkisi Dışındaki Etütleri ve Kayıtlarda Çalım Oranları

Sor, etütler, dersler, çalışmalar gibi başlıklar altında opus 6 (12 etüt), opus 29 (12 etüt), opus 31 (24 etüt), opus 35 (24 etüt), opus 44 (24 etüt), opus 60 (25 etüt) olmak üzere toplamda 121 etüt yazmıştır. Bu durumda Segovia'nın 20 etütlük seçkisi dışında 101 etüt daha bulunmaktadır. Bu etütlerin içinde konser, kayıt ve derslerde çalınabilecek çok sayıda etüt bulunmaktadır. Son yıllarda birçok önemli gitaristin kayıtlarda bu etütlerden çaldığı saptanmıştır. Sor etütleri kayıtlarda çalan gitaristler tarama metodu ile araştırılmış ve aşağıdaki 40 gitarist seçilmiştir. Bu gitaristler şunlardır:

John Williams, Manuel Barrueco, Julian Bream, Tilman Hoppstock, Narciso Yepes, Goran Krivokapić, Alirio Diaz, Enea Leone, Abel Carlevaro, Roland Dyens, Norbert Kraft, Jason Vieaux, Steven Novacek, Jeffrey McFadden, Nicholas Goluses, Paolo Cherici, Wulfin Lieske, Eduardo Fernández, Timo Korhonen, Agustin Maruri, Marc Seiffge, Johan Löfving, Celedonio Romero, Michal Stanikowski, Gianluigi

Giglio, Javier Somoza, Alexandre Lagoya, Jose Miguel Moreno, Kazutaka Ogawa, Francesco Romano, James Akers, Eduardo Fernández, Thomas Viloteau, Cristiano Porqueddu, Miguel Javaloy, Marten Falk, William Carter, Edoardo Catemario, Carlos Martinez, Eros Roselli'dir.

Bu gitaristlerin çaldığı etütlerin toplamda klasifiye edilmiş şekli aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda Segovia seçkisi olan etütler (*) olarak gösterilmiştir. Etütler kayıtlarda gösterildiği şekilde adlandırılmıştır.

Tablo 11.

Opus 6	*Study No.1	5	Opus 29	*Study No.13	7	Opus 31	Lesson No.1	3
	*Study No.2	9		Study No.14	2		Lesson No.2	3
	*Study No.3	3		Study No.15	3		Lesson No.3	4
	Study No.4	3		Study No.16	4		Lesson No.4	4
	Study No.5	3		*Study No.17	10		Lesson No.5	3
	*Study No.6	11		Study No.18	2		Lesson No.6	4
	Study No.7	2		Study No.19	3		Lesson No.7	3
	*Study No.8	13		Study No.20	3		Lesson No.8	3
	*Study No.9	9		Study No.21	4		Lesson No.9	2
	Study No.10	3		*Study No.22	4		Lesson No.10	5
	*Study No.1	12		*Study No.23	6		Lesson No.11	2
	*Study No.12	10		Study No.24	4		Lesson No.12	3
							Lesson No.13	5
							Lesson No.14	3
							Lesson No.15	3
							*Lesson No.16	7
							Lesson No.17	3
							Lesson No.18	5
							*Lesson No.19	6
							*Lesson No.20	8
							*Lesson No.21	5
							Lesson No.22	3
							Lesson No.23	10
							Lesson No.24	3
Opus 35	Exercise No.1	2	Opus 44	Pieces No.1	2	Opus 60	Study No.1	2
	Exercise No.2	2		Pieces No.2	2		Study No.2	2
	Exercise No.3	5		Pieces No.3	2		Study No.3	2
	Exercise No.4	3		Pieces No.4	2		Study No.4	2
	Exercise No.5	3		Pieces No.5	2		Study No.5	3
	Exercise No.6	4		Pieces No.6	2		Study No.6	3
	Exercise No.7	2		Pieces No.7	2		Study No.7	2
	Exercise No.8	3		Pieces No.8	2		Study No.8	2
	Exercise No.9	3		Pieces No.9	2		Study No.9	2
	Exercise No.10	2		Pieces No.10	2		Study No.10	2
	Exercise No.11	3		Pieces No.11	2		Study No.11	2
	Exercise No.12	3		Pieces No.12	2		Study No.12	2
	*Exercise No.13	8		Pieces No.13	2		Study No.13	2
	Exercise No.14	4		Pieces No.14	2		Study No.14	6
	Exercise No.15	3		Pieces No.15	3		Study No.15	2
	*Exercise No.16	7		Pieces No.16	3		Study No.16	3
	*Exercise No.17	14		Pieces No.17	2		Study No.17	2
	Exercise No.18	5		Pieces No.18	2		Study No.18	3
	Exercise No.19	5		Pieces No.19	2		Study No.19	3
	Exercise No.20	3		Pieces No.20	2		Study No.20	4
	Exercise No.21	4		Pieces No.21	2		Study No.21	2
	*Exercise No.22	21		Pieces No.22	2		Study No.22	5
	Exercise No.23	2		Pieces No.23	2		Study No.23	2
	Exercise No.24	2		Pieces No.24	2		Study No.24	3
							Study No.25	0

Tablo 12.

	Fernando Sor etütlerinin opus numaralarına göre kayıtlarda çalınma sayısı	Fernando Sor etütlerinin Andres Segovia seçkisinin opus numaralarına göre kayıtlarda çalınma sayısı	Fernando Sor'un Andres Segovia seçkisi dışında kalan etütlerinin opus numaralarına göre kayıtlarda çalınma sayısı
Opus 6	83	72	11
Opus 29	52	27	25
Opus 31	100	26	74
Opus 35	113	50	63
Opus 44	50	0	50
Opus 60	63	0	63

Tablo 13.

Fernando Sor etütlerinin Andres Segovia seçkisinin opus numaralarına göre kayıtlarda en fazla çalınanlar listesi					
Opus 6	Kayıt sayısı	Opus 29	Kayıt sayısı	Opus 31	Kayıt sayısı
Study No.11	12	Study No.17	10	Lesson No.20	8
Study No.8	13	Study No.13	7	Lesson No.19	6
Study No.12	10	Study No.23	6		
Study No.6	11				
Study No.2	9				
Study No.9	9				
Opus 35	Kayıt sayısı				
Exercise No.22	21				
Exercise No.17	14				
Exercise No.13	8				
Exercise No.16	7				

Tablo 14.

Fernando Sor'un Andres Segovia seçkisi dışında kalan etütlerinin opus numaralarına göre kayıtlarda en fazla çalınanlar listesi					
Opus 29	Kayıt sayısı	Opus 31	Kayıt sayısı	Opus 35	Kayıt sayısı
Study No.16	4	Lesson No.23	10	Exercise No.3	5
Study No.21	4	Lesson No.10	5	Exercise No.18	5
Study No.24	4	Lesson No.13	5	Exercise No.19	5
		Lesson No.18	5	Exercise No.6	4
		Lesson No.3	4	Exercise No.14	4
		Lesson No.4	4	Exercise No.21	4
		Lesson No.6	4		

Sonuç

Bu çalışmada Fernando Sor'un metodundaki performans ve müzikalite konularındaki bakış açılarıyla, Andres Segovia'nın performans anlayışı temel alınarak, Segovia'nın 20 etütlük seçkisi üç örnekle karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışma sonunda Segovia'nın Romantik bakış açısından kaynaklanan önemli farklılıklar tespit edilmiştir. 20 etütten sadece iki tanesinde tempo işareti Sor'unkilerle benzeşmektedir. 18 etütte farklı tempo ibaresi kullanılmıştır. Duetelerde özellikle Sor'un sağ elde a parmağını kullanmamasından kaynaklanan çok sayıda farklılıklar görülmüştür. Sor'un bu etütlerde dinamik işaretlerini kullanmamasına rağmen, Segovia çok sayıda *crescendo*, *decrescendo*, *forte* ve *piano* gibi dinamik işaretleri kullanmıştır. Karşılaştırmada az sayıda olsa da Segovia notaları edisyonunda bazı nota farklılıkları tespit edildi. Ayrıca Segovia'nın 20 etütlük seçkisi ve bu seçkinin dışında kalan 101 etüdün 40 profesyonel gitarist tarafından yapılan kayıtları istatistiksel olarak incelendi. Bu araştırmadan çıkan sonuçlara göre bu kayıtlarda en çok çalınan Sor etütlerin Opus 35 ve Opus 31 içinden seçildiği görülmüştür. Segovia seçkisinden en çok çalınan etütler ise Opus 35 No.22, Opus 35 No.17, Opus 6 No.8 ve Opus 6 No.6'dır. Segovia'nın seçkisi dışında kalan etütlerin ise Opus 31 No.23, Opus 31 No.10, Opus 31 No.13, Opus 31 No.18, Opus 35 No.3, Opus 35 No.18 ve Opus 35 No. 19 olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçlarına göre Segovia edisyonu çalınırken Sor'un metoduna ve orijinal notalarına bakmanın çok önemli olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Segovia'nın seçkisi dışında kalan Sor etütlerin profesyonel kayıtlarda çok sayıda çalınması bu etütlerin önemi konusunda ciddi bir referans olarak kabul edilebilir.

Kaynaklar

- Jeffery, Brian. Fernando Sor Composer and Guitarist. Tecla Editions, 2020.
- Jeffery, Brian. The Complete Studies, Lessons, and Exercises for guitar. Tecla Editions, 2013.
- Jeffery, Brian. "Sor [Sors], (Joseph) Fernando (Macari)" (20 Ocak 2001) 11 Eylül 2022. <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.26246>
- Sasser, William Gray. The Guitar Works of Fernando Sor. Doktora Tezi, The University of North Carolina, 1960.
- Segovia, Andres. Twenty Studies for the Guitar by Fernando Sor. Eduardo B. Marks Music Company, 1945.
- Sor, Fernando Method for the Spanish Guitar. Tecla Editions, 2003.
- Summerfield, Maurice J. The Classical Guitar Its Evolution, Players and Personalities Since 1800. Ashley Mark Publishing, 2002.
- Tyler, James ve Paul Sparks. The Guitar and It's Music from the Renaissance to the Classical Era. New York: Oxford University Press, 2002.
- Wade, Graham. A Concise History of the Classical Guitar. Mel Bay Publications, 2001.

Nota Kaynakları

- Sor, Fernando. Opus 35, No:22, The Complete Studies, Lessons, and Exercises for guitar. Tecla Editions, 2013.
- Segovia, Andres. Etüt 5, Twenty Studies for the Guitar by Fernando Sor. Eduardo B. Marks Music Company, 1945.
- Sor, Fernando. Opus 31, No:22, The Complete Studies, Lessons, and Exercises for guitar. Tecla Editions, 2013.
- Segovia, Andres. Etüt 10, Twenty Studies for the Guitar by Fernando Sor. Eduardo B. Marks Music Company, 1945.
- Sor, Fernando. Opus 6, No:11, The Complete Studies, Lessons, and Exercises for guitar. Tecla Editions, 2013.
- Segovia, Andres. Etüt 17, Twenty Studies for the Guitar by Fernando Sor. Eduardo B. Marks Music Company, 1945.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF ANDRES SEGOVIA'S 20 SELECTION STUDIES TO THEIR ORIGINALS THROUGH THE PERSPECTIVE OF FERNANDO SOR'S METHOD FOR THE GUITAR

Sami Gürkan KÖVENÇ, C. Bülent ERGÜDEN

ABSTRACT

This study comparatively analyzed the original version of Fernando Sor's studies, which have a significant place in the repertoire and education of classical guitar, and the edition of the guitarist Andres Segovia's 20 selection studies, with the perspective of Sor's method. Segovia's 20 selection studies have been outstanding references in music education for many years. However, examining Sor's original studies, significant differences can be observed. These differences are based on Sor's classical perspective and Segovia's romantic, therefore, subjective perspective. In this study, the musical and technical perspective Sor explained in his method, 'Methode pour la Guitare,' was compared to Segovia's Romantic Era style, and significant differences were determined. Among the selective studies of Segovia, studies numbered 5, 10, and 17 were comparatively analyzed, and significant differences were found. In addition, the professional guitarists' records of 101 studies out of Segovia's 20 selection studies were examined. Among these, the selected records of 40 important guitarists were statistically analyzed. In this analysis, the most played ones of Sor's studies were determined, for the ones included in Segovia's selection, as well as the ones not included.

Keywords: Fernando Sor, Andres Segovia, study, method, classical guitar